3×3

 1×3

2021

SANSKRIT — GENERAL

First Paper

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Course - I

(Marks: 50)

Unit - I

(Marks: 15)

- 1. (a) Define and illustrate *any three* of the following metres :

 िक्सिलिथिङ *रय-काना जिनिष्ठ* ছন্দের উদাহরণসহ লক্ষণ লেখো ঃ
 इन्द्रवजा, मन्दाक्रान्ता, रुचिरा, हरिणी, द्रुतविलम्बितम्, मालिनी।
 - (b) Scan and name the metres in *any two* of the following: 3×2 নিম্নলিখিত *যে-কোনো দৃটি* পঙ্ক্তির গণবিভাগপূর্বক ছন্দ নির্ণয় করো ঃ
 - (i) भवन्ति नम्रास्तरवः फलागमैः।
 - (ii) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यम्।
 - (iii) सा निन्दन्ती स्वानि भाग्यानि बाला।
 - (iv) या सृष्टिः स्रष्टुराद्या वहति विधिहुतं या हवियी च होत्री।

Unit - II

(Marks: 10)

- 2. (a) Decline *any three* of the following : নিম্নলিখিত *যে-কোনো তিনটি*-র শব্দরূপ লেখো ঃ
 - (i) साधु in षष्ठी एकवचन
 - (ii) नदी in द्वितीया बहुवचन
 - (iii) चतुर् in स्त्रीलिंग प्रथमा
 - (iv) युष्मद् in प्रथमा बहुवचन

Please Turn Over

T(I)-Sanskrit-G-1	(2)	
(v)	लता in तृतीया एकवचन	
(vi)	वारि in प्रथमा बहुवचन।	
	jugate <i>any three</i> of the following : লিখিত <i>যে-কোনো তিনটি</i> -র ধাতুরূপ লেখো ঃ	1×3
(i)	गम् in विधिलिङ् 3rd person singular.	
(ii)	सेव् in लट् 3rd person plural.	
(iii)	भू in लृट् 1st person singular.	
(iv)	पठ् in लोट् 2nd person singular.	
(v)	दा in लट् 1st person plural.	
(vi)	हन् in लोट् 2nd person singular.	
	rect the errors and rewrite in <i>any four</i> of the following sentences : লখিত <i>যে-কোনো চারটি</i> বাক্যের ভ্রম সংশোধন করে পুনরায় লেখো ঃ	1×4
(i)	भगवानस्य अपारः महिमा।	
(ii)	मे मनिस सुखं नास्ति।	
(iii)	गृहे वालकः अधिशेते।	
(iv)	प्राते भगवन्तं स्मर।	
(v)	राजा प्रजाः शासति।	
(vi)	दिवायां किं करोषि।	
(vii)	नकते दधिं न भक्षणीयम्।	
	Unit - III	
	(Marks : 25)	
	the appropriateness of the title of the drama Svapnavāsavadattam. তুম্ নাটকের নামকরণের সার্থকতা আলোচনা করো।	10
	Or, অথবা	
•	e the characters of Vāsavadattā and Padmāvatī. ও পদ্মাবতীর চরিত্রের তুলনামূলক বিবরণ দাও।	10
	e into Bengali <i>or</i> English <i>any one</i> of the following verses : বে-কোনো একটি শ্লোক বাংলায় <i>অথবা</i> ইংরেজিতে অনুবাদ করো।	5×1
` ′	रतु भवान् नृपापवादं न परुषमाश्रमवासिषु प्रयोज्यम्। परिभवान् विमोक्तुमेते वनमधिगम्य मनस्विनो वसन्ति।	

- (b) सुखमर्थो भवेद् दातुं सुखं प्राणाः सुखं तपः। सुखमन्यद् भवेत् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम्॥
- 5. Explain with reference to the context *any one* of the following : নিম্নলিখিত শ্লোকগুলির মধ্যে *যে-কোনো একটি* -র সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করো ঃ

6×1

- (a) कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः।
- (b) प्रद्वेषो बहुमानो वा संकल्पादुपजायते।भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता।।
- 6. Answer *any two* of the following questions : নীচের *যে-কোনো দুটি* প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ

 2×2

- (a) Name any two dramas of Bhāsa based on the *Mahābhārata*.
 ভাস রচিত মহাভারতভিত্তিক দৃটি নাট্যকৃতির নাম লেখো।
- (b) Who was 'महासेन'? Why he was called 'महासेन'? 'মহাসেন' কে? তাঁকে কেন 'মহাসেন' বলা হত?
- (c) What is the name of Udayana's Lyre? How did he get it back? উদয়নের বীণার নাম কী? তিনি কীভাবে সেটি ফিরে প্রেছেলেন?
- (d) How many acts are there in Svapnavāsavadattam? 'স্বপ্নবাসবদন্তম্' নাটকে কয়টি অঙ্ক বিদ্যমান ?

Course - II

(Marks: 50)

Unit - I

(Marks: 10)

7. (a) Who was Śukanāsa? Who is advised by him? Narrate the essence of this advice according to your text.
1+1+8
শুকনাস কে ছিলেন? তিনি কাকে উপদেশ দিয়েছিলেন? পাঠ্যাংশ অনুসারে সেই উপদেশের সারমর্ম বিবৃত করো।

Or, অথবা

- (b) Translate *any two* of the following passages into Bengali *or* English:
 নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদণ্ডলির মধ্যে *যে-কোনো দুটি*-র বাংলায় *অথবা* ইংরেজিতে অনুবাদ করো ঃ
 - (i) सर्वथा तमभिनन्दन्ति, तमालपन्ति, तं पार्श्वे कुर्वन्ति, तं संवर्धयन्ति, तेन सह सुखमवतिष्ठन्ते, तस्मै ददाति, तं मित्रतामुपनयन्ति, तस्य वचनं शृण्वन्ति।

Please Turn Over

 5×2

T(I)-Sanskrit-G-1

(4)

- (ii) मिथ्यामाहात्म्य-गर्व-निभराश्च न प्रणमन्ति देवताम्यः। न पूजयन्ति द्विजातीन्। न मानयन्ति मान्यान्। नार्चयन्त्यर्चनीयान्। नाभिवादयन्त्यभिवादनार्हान्।
- (iii) दूचतं विनोद इति, परदाराभिगमनं वैदग्ध्यमिति, मृगया श्रम इति, पानं विलास इति, प्रमत्तता रौर्यमिति, खदारपरित्यागः अव्यसनितेति, गुरुवचनावधीरणमपरप्रणेयर्त्वामित... मन्यते।

Unit - II

(Marks : 20)

- 8. (a) Account for the case- endings in *any two* of the following underlined words : 2×2 নীচের রেখাঙ্কিত *যে-কোনো দুটি* পদের কারক ও বিভক্তি নির্ণয় করো ঃ
 - (i) कविषु कालिदासः श्रेष्ठः।
 - (ii) वपुषा चतुर्भुजः।
 - (iii) मया चन्द्रः दृष्टः।
 - (iv) मोदकाः बालेभ्यो रोचन्ते।
 - (b) Frame sentences to illustrate *any two* of the following: 2×2 निम्नलिथिত *एच-काना पूर्णि* -त वाका श्राह्माश करता है तादर्थ्य चतुर्थी, वर्तमाने षष्ठी, अवच्छेदे सप्तमी, हेतौ पश्चमी।
 - (c) Correct the errors and rewrite in *any four* of the following : নিম্নলিখিত *যে-কোনো চারটি* বাক্যের ভ্রমসংশোধন করে পুনরায় লেখো ঃ

 1×4

- (i) दरिद्रं वस्त्रं देहि।
- (ii) मम अर्थस्य प्रयोजनं नास्ति।
- (iii) दीनस्य प्रति दया कर्तव्या।
- (iv) गृहस्य परितः उद्यानम्।
- (v) देवं नम:I
- (vi) सवेगेन धावति अश्वः।
- (d) Join in Sandhi in *any four* of the following : নীচের *যে-কোনো চারটি* -র সন্ধি করো ঃ

 1×4

- (i) निः + रोगः
- (ii) यदि + अपि
- (iii) हसन् + चलति

- (iv) अनु + एषणम्
- (v) अव + एहि
- (vi) मुनी + एतौ
- (e) Disjoin the Sandhi in *any four* of the following :
 নিম্নলিখিত *যে-কোনো চাবটি* -ব সন্ধিবিচ্ছেদ করো ঃ

 1×4

(i) महर्षि:, (ii) नाविक:, (iii) दिगन्त:, (iv) पित्रादेश:, (v) चक्षूरोग:, (vi) शयनम्।

T(I)-Sanskrit-G-1

(5)

Unit - III

(Marks : 20)

9. Translate into Sanskrit any one of the following : নিম্নলিখিত যে-কোনো একটি অনুচেছদের সংস্কৃত অনুবাদ করো ঃ

10×1

- (a) Do not look down upon the poor. Help them by all means. God will help you. God loves him who loves people. If you serve for them, you will worship your God.
 - দরিদ্র মানুষকে অবজ্ঞা করো না। তাদের সর্বপ্রকারে সাহায্য করো। ঈশ্বর তোমাকে সাহায্য করবেন। যদি তুমি তাদের জন্য কাজ করো তবে তা হবে তোমার ঈশ্বর-পূজা।
- (b) King Uttānapāda had two wives Sunīti and Suruci. Suruci was younger and the king loved her very much. Sunīti's son was Dhruva. One day when the king was caressing Uttama, the son of Suruci, Dhruva came. The king ignored Dhruva.
 - রাজা উত্তানপাদের সুনীতি ও সুরুচি নামে দুটি পত্নী ছিলেন। সুরুচি ছিলেন কনিষ্ঠা এবং রাজা তাঁকে খুব ভালোবাসতেন। সুনীতির পুত্র ধ্রুব। একদিন রাজা যখন সুরুচির পুত্র উত্তমকে আদর করছিলেন, তখন ধ্রুব এল। রাজা ধ্রুবকে উপেক্ষা করলেন।
- 10. Read the passage below and answer the questions in Sanskrit (in Devanāgarī script only) : নীচের অনুচ্ছেদটি পড়ো এবং দেবনাগরী হরফে সংস্কৃত ভাষায় প্রশ্নগুলির উত্তর দাও ঃ

उत्तीर्णः सायंकालः। जनशून्यं विस्तीर्ण प्रान्तरम्। सर्वा दिक् आच्छन्ना। तत्र असहाया एका स्री। सहसा कश्चिद् गम्भीर कण्ठस्वरः श्रुतः "तिष्ट" इति। प्रविशति भीषणदर्शनः कश्चन द्स्युः। भयहीना सा नारी दस्युं वदित स्म— पितः तव जामातुः समीपं गच्छामि। मार्गं न जानामि। सिङ्गिविहीनां मां कृपया तत्र नय इति। दस्युरिप स्ववृत्तिं विस्मृतवान्। सा तां कियद्दूरम् अनु गच्छति। दस्युः प्रत्यागच्छत् नवरुपेण, दस्युवृत्तिस्तेन परित्यक्ता। लब्धं च पुनर्जन्म। सा रमणी खलु सर्वेषां जननी सारदा। सैव तदा जयरामवाटीतः दक्षिणेश्वरं श्रीरामकृष्णसमीपं गच्छति स्म।

(a) का सा नारी? कश्च तस्याः पतिः?	1+1
(b) दस्युसमीपं तस्याः कः अनुरोधः?	2
(c) रमणी कथं कुतः कुत्र आगच्छति स्म?	3
(d) किमकरोद् दस्युः?	
(e) अत्र अनुच्छेदे प्रसिद्धस्य स्थानद्वयस्य उल्लेखोऽस्ति। तद् नामद्वयं लिख्यताम्।	1